

dat ze de mens een menswaardiger toekomst kunnen waarborgen, maar wij blijven erbij dat de technische beschaving niet alléén zaligmakend is en dat onze werking ook een stuk menselijk welzijn kan garanderen.

Het behoud van de historische leefomgeving geeft aan de mens het gevoel van geborgenheid, vertrouwdheid en eigenheid. De zorg voor zo'n verbeterd "leefmilieu" is een remedie tegen een slepende ziekte van onze maatschappij, de ernstige kwaal, die men vervreemding, ontworteling en vereenzaming van de mens noemt, zodat de mens in de echte zin van het woord een "onthemde" is, iemand die geen heem heeft, die zich nergens thuisvoelt.

HEEMSTUDIE en HEEMSCHUT, de twee pijlers van de heemkundige werking, helpen de mens om zich beter thuis te voelen in zijn eigen omgeving.

Dat is het ideaal van elke Heemkundige Kring, maar het is niet allemaal goud wat blinkt. Een snelle, ondoordachte toename van het aantal heemkundige kringen kan een bedreiging vormen voor de degelijkheid van onze werking. Een ongecontroleerde expansie van de kwantiteit kan veel schade toebrengen aan de kwaliteit.

Daarom durven wij stellen dat aan de stichting van elke nieuwe kring een grondige prospectie moet voorafgaan, waarbij vooral overwogen wordt of niet met een al bestaande kring uit de streek of omgeving kan worden samengewerkt. Het heeft immers geen zin en het is ook niet wenselijk dat rond elke kerktoren een heemkundige kring wordt opgericht. Hoewel heemkunde op kleinschaligheid is gericht, mag men toch niet aan een ongebreidelde versnippering gaan doen, ten koste van de degelijkheid.

Het is de hoogste tijd dat vanuit het Verbond voor Heemkunde en vanuit de verschillende Gouwen de kaart van de aanwezigheid van de heemkundige kringen wordt bekeken.

Een ideale formule is dat in elke geografisch, historisch, politiek of administratief gebied, zoals een vroegere heerlijkheid, een kring werkzaam is. Het werkgebied van een heemkundige kring zou een éénheid moeten vormen. Waar dat niet realiseerbaar is, kan de fusiegemeente als basis worden genomen, wel wetend dat niet alle gemeentelijke fusies gelukkig genoemd kunnen worden, omdat in heel wat gevallen de historisch gegroeide entiteiten genegeerd werden bij het samenvoegen van gemeenten. Waarom zou men bijv. in een fusiegemeente met vijf deelgemeenten niet kunnen komen tot één heemkundige kring met een vijftal werkgroepen? Een dergelijke formule zou ook een remedie zijn tegen de wildgroei van heemkundige tijdschriften.

DE OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XL

BELANGRIJKSTE SOLISTEN EN GASTDIRIGENTEN IN HET KURSAAL 1850-1914 (6)

door Ann CASIER

Periode 1905-1909

In 1905 liep de reeks solisten, die naar Oostende kwamen, verder. Bekende en minder bekende, zeer goede en minder goede wisselden mekaar af; sommigen kwamen voor het eerst, anderen waren vaste gasten geworden.

Théo YSAYE (1865-1918) vertolkte op 14 juli voor het Kursaalpubliek het eerste pianoconcerto van F. LISZT en "symfonische variaties"

van C. FRANCK. Zijn broer Eugène YSAYE, was bij het begin van zijn carrière violist in het Kursaalorkest geweest en trad daarna nog een paar maal op. Op 17 juli 1905 verscheen weeral een wonderkind op de planken : de 13-jarige Micha ELMAN, die nog rijper bleek dan VON VECSEY, het jaar ervoor. Hij voerde de "Symphonie espagnole" uit van E. LALO, terwijl de Duitse dirigent Arthur NIKISCH en de Hongaarse violist Jenő HUBAY (van wie hij een nocturne bracht) in de zaal ademloos luisterden. De week daarop vertolkte hij het vioolconcerto van F. MENDELSSOHN-BARTHOLDY (1).

Jan KUBELIK (1880-1940), de musicus die zonder problemen de moeilijkste passages feilloos uit zijn viool toverde, bracht een sobere interpretatie van MENDELSSOHNs vioolconcerto. Ook terwijl hij N. PAGANINI uitvoerde, bleef hij quasi onbeweeglijk stilstaan (2).

Enrico CARUSO (1873-1921), was van mekanieker tot tenor, met een bijna ongekeende stem- en adembeheersing en uitzonderlijke begaafdheid, opgeklommen. Voor deze "koning van de tenoren" was de zaal te klein op 6 augustus 1905. Hij zong Italiaanse aria's van VERDI, G. PUCCINI en A. PONCHIELLI (3). Hij zou nog dikwijls - duur betaald - terugkeren. De Waalse Jean NOTÉ kende toen evenwel bijna evenveel succes als CARUSO. Het vervelende was dat hij steeds hetzelfde zong (4).

Arthur DE GREEF weigerde na het Oosters pianoconcerto van C. SAINT-SAENS en het pianoconcerto in Es van Th. YSAYE (onder de leiding van de componist) een bisnummer wegens luidruchtige kaarters in de zaal (5).

Op een week tijd volgden drie geliefde solisten elkaar op : de Wagnerzanger Ernest VAN DYCK, de beroemde Franse pianovirtuoos Raoul PUGNO en de Nederlandse bariton Henri ALBERS (6).

In 1906 zette Kursaaldirecteur Georges MARQUET zijn tweede beleidsjaar in. Dit maal lokte hij nog meer vooraanstaande musici naar Oostende.

Wilhelm BACKHAUS (1884-1969), een Duitse pianist van zeer voornaam allure die op jonge leeftijd naar Oostende kwam. Hij had toen reeds een 300-tal composities op zijn repertorium staan en daarvan kende hij 9 pianoconcerti uit zijn hoofd. Hij vertolkte BACHs fuga's in eender welke toonaard en was in augustus 1905 de winnaar van de Rubinsteinprijs. Hij interpreteerde drie composities van F. CHOPIN en voerde het pianoconcerto van P.I. TSHAIKOWSKY uit (7).

Hermine BORETTI, één der beste Duitse zangeressen verbonden aan de Opera van Munchen en Mozartspecialiste, zong op 19 juli 1906 een aria van de Koningin van de Nacht (Zauberflöte) en een aria uit NICOLAÏ's "Die lutige Weiber von Windsor".

Pablo CASSALS (1876-1973), professor cello te Barcelona en beschermd door de Spaanse koningin, bracht tijdens het concert van 20 juli 1906 het celloconcerto van R. SCHUMANN en G. FAURÉ's "Élegie" op zijn Gagliano-cello. Het eerste bracht hij zeer expressief, het tweede melancolisch. Hij speelde uitstekend en daar scheen hij zich ook van bewust (8).

De prima donna van de keizerlijke opera van Wenen, Selma KURZ trad voor het eerst op in België met Italiaanse aria's en ook Arthur DE GREEF trad hier opnieuw op (9). Alessandro BONCI, tenor aan de Scala van Milaan zong te vrij; hij bleef langdurig de noten aanhouden die hij mooi vond en hem begeleiden was een onmogelijke opgave voor het orkest (10).

Op 3 augustus 1906 greep opnieuw een groot SAINT-SAENS festival plaats, onder leiding van de 72-jarige meester.

1. Andromaque, ouverture
2. Romance en ut (viool E. DERU)
3. Trois rhapsodies pour orgue sur des cantiques bretons
4. Sarabande et rigaudon
5. Symphonie en ut avec orgue

Hij dirigeerde nog zeer krachtig en speelde op de piano als een jonge man. Carillon d'Ostende drukte het als volgt uit (11) :

"... Saint-Saens, à l'âge où tous les artistes se reposent d'un long et glorieux labeur, où l'on regarde loin derrière soi à la recherche du dernier chef-d'oeuvre, de la dernière production, à cet âge où l'homme, jadis fort et vigoureux, a le droit de s'appuyer sur un bras plus jeune et solide, Saint-Saens lui est resté ferme, plein d'une belle assurance. Il porte ses soixante douze ans avec fierté, d'un pas assuré et tranquille, avec ce beau calme qui révèle un bel âme, un esprit sain et juste, Saint-Saens monte au pupitre. Un moment il contemple ce formidable orchestre qu'il a là au bout de sa baguette, soumis, attentif et admirateur..."

De dag van het festival was SAINT-SAENS een maaltijd aangeboden in het Kursaalrestaurant. "Menu exquis, tout à l'honneur de MM. Neri et Matheudi, les habiles concessionnaires des restaurants du Kursaal; vins non moins exquis, parmi lesquels le Saint-Marceaux brut n'a pas été le moins apprécié." (12).

SAINT-SAENS kwam in 1919 een derde en laatste maal naar Oostende.

Enrico CARUSO, Ernest VAN DYCK, Selma KURZ, Jean NOTÉ en anderen verschenen dit seizoen vele malen op de affiche. CARUSO vond RINSKOPF een der beste dirigenten (13). Het was ook in 1906 dat Eugène YSAËE de geschiedenis van het vioolconcerto kwam vertolken.

Richard STRAUSS (1864-1949) kwam op 4 september 1906 in het Kursaal. Na vier dagen repeteren stond het programma eindelijk op punt :

1. Symfonie 8 L. VAN BEETHOVEN
2. a. Traum durch die Dämmerung R. STRAUSS
b. Morgen
c. Heimliche Aufforderung
(bariton : Richard BREITENFELD - Piano : R. STRAUSS)
1. Don Juan
2. a. Hymnus
b. Pilgers Morgenlied
(bariton : Richard BREITENFELD, met orkestbeg.)
3. Tot und Verklärung

R. STRAUSS nam BEETHOVENS menuet trager dan normaal. Voor het overige was men heel tevreden. La Saison d'Ostende drukte het pathetisch uit (14) :

"Il est passé, le point culminant de la saison, au point de vue artistique; c'était mardi, en effet, le splendide concert où le musicien le plus considérable, le plus subtil et le plus puissant à la fois, nous a tenu, deux heures durant, sous le charme victorieux de son art, et nous a élevés avec lui dans les sphères supérieures où plane son génie. Génie ! Nul ne trouvera le mot trop fort de ceux qui ont entendu s'ouvrir les portes d'or du temple de l'Idéal, aux sublimes accords par lesquels Richard Strauss traduit la transfiguration d'un âme..."

Nog een merkwaardig optreden in 1906 was dat van de 16-jarige Hongaarse violiste, leerlinge van Jenő HUBAY : Stefi GEYER (15).

Frieda HEMPEL, Jean NOTÉ, Otto HASTINGS of Otto HASSELBAUM "de Duitse Caruso" (16), Fanny CARLHANT, Nicola ZEROLA, Leon SLEZAK, Grete FORST (ontdekt door G. MAHLER), Alexandro BONCI, Elisa KUTSCHERRA en Otto MARRAK waren enkele namen van vocale artiesten die op de affiche stonden in 1907. Veel zangers en zangeressen kregen hun eerste kans in het Kursaal, doordat RINSKOPF ze ontdekte. Zij zwermden het jaar daarop uit naar grote steden en traden daar op met internationale faam, gemaakt door het applaus van "le tout Ostende" (17).

De 14-jarige violiste Edith VON VOIGTLANDER (21.05.1907 en 06.08.1907), Franz VON VECSAY van dezelfde leeftijd, (25 en 29.06.1907), violiste Hélène SCHMIDT (05.07.1907), violist Jacques THIBAUD (01.08.1907), violiste Kathleen PARLOW en pianist Raoul PUGNO kregen prachtige kansen aangeboden te Oostende (15 en 16.08.1907).

Alexander GLAZOUNOW (1865-1936) zorgde op 12 juli 1907 als componist-dirigent voor het eerste groot concert van 1907 :

1. Ouverture op. 73
2. Minnestrellied op. 71 (cello : E. JACOBS)
3. Suite "De Middeleeuwen" op. 79

1. Violconcerto op 82 (K. PARLOW)
2. Concertwals op. 47

Twee Russische kranten, de "Slavo" en de "Rouss" prezen het concert en het gedisciplineerde Kursaalorkest (18). Johan SVENDSEN (1840-1911) dirigeerde het Scandinafse concert. Hij bleek na afloop zeer tevreden over het orkest (19).

(vervolgt)

-
- (1) S.O., 17, 19 en 24.07.1905.
 - (2) S.O., 04 en 06.08.1905. Jan Kubelik gaf nog twee concerten op 10 en 31.08.1905.
 - (3) S.O., 06 en 08.08.1905.
 - (4) S.O., 17.08.1905.
 - (5) S.O., 18 en 20.08.1905.
 - (6) Respectievelijk op 20, 25 en 26.08.1905.
 - (7) S.O., 13 en 15.07.1906.
 - (8) S.O., 20 en 22.07.1906.
 - (9) S.O., 23, 25, 26 en 27.07.1906.
 - (10) S.O., 29.07.1906.
 - (11) C.O., 07.08.1906.
 - (12) C.O., 04.08.1906.
 - (13) S.O., 31.08.1906.
 - (14) S.O., 06.09.1906.
 - (15) S.O., 07.09.1906;
 - (16) S.O., 16.04.1907.
 - (17) S.O., 09.06.1907.
 - (18) Overgenomen uit E.O., 26.10.1907.
 - (19) S.O., 26 en 28.07.1907.